

λούθησεν ἀκροαζομένη τρέμουσα ἐκ φόβου. — Ἦμην ἐδῶ πάντοτε μόνη!... Ὅπως ἐν τῷ κόσμῳ δὲν ἐγνώρισκα εἰμὴ σὲ, οὕτω καὶ ἐνταῦθα οὐδένα ἔχω φίλον. Εἶνε ἀληθές ὅτι ἐνίστα. τὴν νύκτα, ὅταν ἡ σελήνη ἀργυροὶ τὸν οὐρανὸν, ἔρχονται παῖδες τινὲς μὲ χρυσὰ πτερὰ καὶ μοῦ καμνοῦν συντροφιά... μετ' αὐτῶν παίζω καὶ γελῶ... μεθύομαι μὲ σταγόνας δροσίου ἃς εὐρίσκωμαι ἐντὸς τῶν καλὺκων τῶν Ἰων... Φιλούμεθα εἰς τὰ μέτωπον, καὶ γελῶμεν... γελῶμεν... Ἀλλὰ, μόλις ὑποφωτῇ ἡ αὐγή, φεύγουν, δὲν ἤξεύρω ποῦ... ἐκεῖ... πολὺ ὕψηλα... ἐπὶ πρὸς εἰς τὰ νέφη... ἐνίστα καὶ ἐπὶ πρὸς τὸν ἥλιον. Θέλουν πάντοτε νὰ μὲ παρουν μαζὺ τῶν, ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ ὑψωθῶν μ' ἐμένα. Λέγουν ὅτι εἶμαι πολὺ βραχέα... Τί ἀνόητοι!... Ἀφ' οὗ εἶμαι ὡς φύλλον ξηροῦ ρόδου!... Καὶ μένω μόνη... καὶ ἤμην πάντοτε τεθλιμένη...

Ἡ μήτηρ ἤκουεν, ὡχρὰ, περίφοδος, καταβεβλημένη.

— Διηγῆσού μοι λοιπὸν!... ἐξηκολούθει ἡ κόρη... Εἰπέ μοι ἐάν ὁ μπαμπᾶς ἐξηκολούθει νὰ τὴν ἀγαπᾷ ὅπως τὴν ἤγαπα πρότερον, ὅταν ἤμην πλησίον σου... Ἐκαστὴν στιγμήν σ' ἐλαμθανεν εἰς τὰς ἀγκυλάς του... Ὅτι καὶ ἂν ἔκαμνες, σοὶ εἴηται τὰς χεῖρας μετὰ τὴν θερμότητος!... Ἐλεγεν ἄγαν καὶ ὠραῖαν... Καὶ ἐγὼ ἤμην εὐτυχής... ὦ! πόσον ἤμην εὐτυχής!... Εἰπέ μοι ἐάν ἡ ἀδελφή ἐνυμφεύθῃ τὸν πρῶτον ἀγαθὸν τοῦ τόσῳ πλούσιον καὶ ὠραῖον, μὲ τὸν ὅποιον ἤτο ἐρωτευμένη... Γνωρίζω πολὺ καλὰ ὅτι οὐδεὶς μὲ ἤγαπα, οὔτε σὺ οὔτε ὁ πατήρ, οὔτε ἡ ἀδελφή... Οὐδέποτε μοὶ ἀπευθύναν συμπαιγνὴ λόγον!... ὦ! πόσον ὑπέφερον ἐν σιγῇ!... Δὲν παρεπονόμην ὅμως, καὶ σὰς ἡγάπων... Ἐπερίμενα νὰ γείνω γυνή, ἵνα σὰς δεῖξω τὴν ἀγάπην μου δι' ἄλλων ἀποδείξεων σοβαροτέρων τῶν δακρύων καὶ τῆς ταπεινωσύνης... ἀλλὰ... ἦσθε τόσῳ σκληροί! Εἰπέ μοι, λοιπὸν... διατὶ μ' ἐνλείσσετε ἐδῶ μέσα; Δὲν ἔκαμα τίποτε διὰ νὰ μὲ ἀρτίσῃτε νὰ κοιμηθῶ μόνη τόσας νύκτας, ὥστε ὅταν μὲ ἐπιμώρσει διότι ἐπαίξα πολὺ μὲ τὰς φίλας μου.

Ἡ φωνὴ τῆς Κόρης ἐγένετο θλιβερωτέρα ἐν ὅσῳ ἀπέτεινε τὰς ἐρωτήσεις καὶ ἀνεπέμει τὰς ἀκαμνήσεις ταύτας. Ἡ μήτηρ τῆς, ἥτις τὴν ἤκουε χωρὶς νὰ χύσῃ συλλαβὴν, ἤσθαι ἄρα τὸν λύπην ἐπὶ τῶν ἀθῶων ἐπιπλήξεων τῆς θυγατρὸς τῆς. Ἐσκήθη νὰ τῇ ἀπαντήσῃ, νὰ τῇ ἐκθέσῃ τὴν ἀληθὴ αὐτῆς καταστάσιν, τὴν καταστροφὴν τῆς οἰκίας, τὴν ἀτιμίαν τῆς ἀδελφῆς, τὴν ἀποκατήκωσιν τοῦ πατρὸς, τὴν δυστυχίαν τῆς ἐπὶ τέλους.

Ἀλλὰ οἱ λόγοι τῆς ἐπνήθησαν ἐν τῷ λαρυγγί.

— Εἶναι ἀκόμη εἰς τὴν μεταξοτὴν κοιλίαν τῆς ἡ κοιλία μὲ τὴν τριανταφυλλέναν ἐσθῆτα; ἐξηκολούθησεν ἡ κόρη ἀπὸ τοῦ παρὸς τῆς. — Ἦτο ἡ ἀγαπημένη μου κοιλία... Μὲ τὰ χρυσὰ μαλλιαχία τῆς τὴν κατὰ κράτος, μὲ τοὺς γλαυκοὺς ἀμυδαλωτοὺς αὐτῆς οὐθαλμοὺς ἀνοικτοὺς πάντοτε, μὲ τὸ μικρὸν καὶ κόκκινον στοματικόν τῆς, μὲ τὸ σῶμα τῆς, τὸ ἄρατον καὶ λευκόν, ἥτο σὰν ἀδελφὴ μου... Ἐγὼ εἰς ὃ, τι καὶ ἂν τῆς ἔλεγον... Συνεννοοῦμαι λαμπρὰ... Εἰς αὐτὴν μόνην ἔλεγον τὰς θλίψεις καὶ τὰ μυστικά μου... Ἦτο τόσῳ πιστομένη!... Ποτὲ δὲν μοὶ εἶπε τὸ ἐναντίον, ποτὲ δὲν μὲ δυσχερῆστησεν...

Ὅταν ἔκαμνα τὴν προσευχὴν μου, ἤμωνα καὶ αὐτὴ τὰς χεῖρας τῆς εὐπειθῶς καὶ ἐγονατίζε μαζὺ μου... ὦ! φέρε μοὶ τὴν, μαριὰ μου, ὅταν θὰ ἔλθῃς πάλιν!... Ὅταν δὲν θὰ δύνηθαι νὰ κοιμηθῶ, θὰ διαπνεύσω κτανίζουσα αὐτὴν διὰ τῶν δακτύλων μου... Ἐάν τοὺς ἔβλεπα!... Ὁμοιάζουσι γραφεῖς ἐκ χρυστάλλου!...

Ἡ γυνὴ ἤσθαι ὥστε ἐθραύετό τι ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς. Δὲν ἐσυλλογίσθη ὅτι ἡ φωνὴ ἐκείνη, ἡ ἐξερρηγμένη ἀπὸ τοῦ παρὸς, ἤδυνάτο νὰ ἦ ἡ φωνὴ τῆς συνειδήσε-

ως τῆς. Ἐνόμισεν ὅτι τῇ ὁμιλεῖ πραγματικὴ ἡ θυγατὴρ τῆς. Δὲν ἀναλογίσθη πρὸ πόσων μακρῶν ἐτῶν ἀπέβησεν ἡ μικροτέρα αὐτῆς θυγατὴρ. Ἡθέλησε νὰ φωνάξῃ, νὰ ζητήσῃ βοήθειαν. Οἱ ἀνθρώποι, οἵτινες τὴν στιγμήν ἐκαίην ἐπλήρουν τὸ νεκροταφεῖον, θὰ προσέδραμον εἰς βοήθειαν τῆς.

Διὰ φωνῆς ἐπὶ ἀσθενέστερας, ἐπὶ λεπτοτέρας, ἐπὶ ῥαλλὲν ἀδιακρίτου, ἡ κόρη ἐξηκολούθησε:

— Ἡθέλον νὰ ἔλθω μετὰ σοῦ... ἀλλὰ φοβοῦμαι πολὺ ὅτι θὰ μὲ ἐπιπλήξῃς καὶ θὰ μὲ γρονιασῇς... Καὶ ἐδῶ εἶμαι τόσον ἡσυχά!... Οὐδεὶς μοὶ λέγει τίποτε... Ὡς σκηνοῦ αὐρίον, ὅταν θὰ εἶναι ἡλιος... Τόρα εἶναι σκότος, καὶ φοβοῦμαι. Αὐρίον λοιπὸν θὰ ἰδωθῶμεν, μαριὰ μου!...

Ἠκούσθη ὥστε στεναγμός τις...

Ἡ μήτηρ δὲν ἤδυνθη ν' ἀνθίσταται πλέον.

— Ἡ θυγατὴρ μου ζῇ! ἀνερόνησε τρέχουσα ἀπὸ τοῦ ἐνδὸς μέρους εἰς τὸ ἄλλο... Μετ' ὀλίγῃ ὁμοῦς βήμα-ται ἔπασεν ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς γῆς τοῦ νεκροταφεῖου.

Ματὴν τῇ ἐδόθη βοήθεια ἵνα συνέλθῃ... Ἡ μήτηρ μετέβη παρὰ τὴν θυγατέρα τῆς ἵνα τῇ διηγηθῇ, διὰ τοῦ διαλόγου τῶν νεκρῶν, τὰς πράξεις τῶν ζώντων!...

Ἐκ τοῦ ἱσπανικοῦ.

ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ

ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΑΙ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ

ΤΟΥ ΙΑΤΡΟΥ ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΟΛΟΥΒΟΥ

(Συνέχεια)

Προσηγγίσαμεν εἰς Φουγγὰς τῆς Μαδέιρας, διὰ νὰ προμηθευθῶμεν ἀνθρακας, ἐπλησιάσαμεν δὲ τόσον τὴν Τενερίφφον, ὥστε ἐνατρυφῆσαμεν ἐπὶ τῇ θέσει τοῦ ἡμετέρου ἡφαιστείου. Τὸν Ἰσημερινὸν διήλθομεν ἐν νυκτερίᾳ, ἡ δὲ διάβασις αὐτὴ εἰς τὸ μεσημβρινὸν ἡμισφαίριον, τὸ ὅποιον ἤτο ἄγνωστον ἐν τῇ ἀρχαϊότητι καὶ κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα, μένει ἀνεπίληπτος εἰς πάντα ἀνεπτυγμένον ἄνθρωπον. Τὸ ἀρχαῖον ἐκεῖνο «βάπτισμα τοῦ Ἰσημερινοῦ» μετὰ χοιροειδῶν ἀστεϊσμῶν, τὸ ὅποιον συνεθίζεται ἀκόμη ἐπὶ τῶν ἱστιοφόρων, κατηργήθη ἐπὶ τῶν ἀτμοπλοίων, ἐπὶ τῶν ὁποίων οἱ μὴ ναυτιῶντες ἐπιβάται εὐθὺς διερχονται τὴν στιγμήν ἐκείνην κενοῦντες ποτήρια τινα καμπανίτου. Τὸ ταξιδιὸν μας ἤτο ἥσυχον, τὸ πλοῖον ὄχι ὑπερπαληρωμένον, ὡς τόσον συγχὰ συμβαίνει ἐπὶ τῶν εἰς Ἀμερικὴν ἢ εἰς τὰς Ἰνδίας πλεόντων ἀτμοπλοίων. Οἱ ἐπιβάται ἐξῶν ἐν ἀρμονίᾳ, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ τελεσθῶσι καὶ ἀρρεθῶνες, ὡς συμβαίνει πολλάκις εἰς μακρυνὰς θαλασσοπορίας, ὁ δὲ πολὺπαρὸς καὶ ἐκπαιδευμένος πλοίαρχός μας Bain Bridge μὲ τὰ διδασκτικά του διηγήματα κατήντησεν ὁ φίλος ὢλων.

Τέλος τῇ 27ῃ Δεκεμβρίου εἶδομεν τὰ ὄρη τῆς Καπσαδάης. Ἡ Ἀφρικὴ οὐδαμῶς ἔχει ὅσιν τόσον μεγαλοπρεπῆ, ὅσον ἐν Καπσαδάῃ. Ἡ ἐκτεταμένη περὶ τὸν εὐρὺν κόλπον αἰ φηθατρικῶς ὠκοδομημένη πόλις, περικυκλωμένη ὑπὸ τοῦ 1000 μέτρα ὕψους

ήρους Τάφελβεργ, τὸ σχῆμα τοῦ ὄρους τούτου, ἡ πάντοτε ἐκεῖ τρικυμιώδης θάλασσα, πάντα ταῦτα ἀπαύσαι μεγάλην ἐντύπωσιν ἐπὶ τοῦ ξένου, ὁ ὁποῖος ἐβδόμαδας ὅλας δὲν ἐβλαπεν εἰρήνῃ οὐρανὸν καὶ θάλασσαν. Ἐτι δὲ ἡ συναίσθησις ὅτι ἵσταται τὶς ἐπὶ κοσμοϊστορικῶς σπουδαίου σημείου, ἐπὶ τοῦ θορυβώδους ἐκείνου Ἀκρωτηρίου, διὰ τοῦ περίπλου τοῦ ὁποῦ ἡ παγκόσμιος ἐμπορία ἔλαβεν ὅλως νέας καὶ ἀγνώστους διευθύνσεις καὶ τὸ ὅποιον ἀφῆρπασε τὴν ἐμπορικὴν ἡγεμονίαν ἀπὸ τοῦς περὶ τὴν Μεσόγειον λαοῦς καὶ παρέδωκεν αὐτὴν εἰς τοῦς αἰκούντας τὰς ἀκτὰς τοῦ ὠκεανοῦ.

Ἡ τοπογραφικὴ φυσιογνωμία τῆς Καπστάδης εἶνε πολὺν διάφορος τὸ θέρος ἢ τὸν χειμῶνα. Ἀπὸ τοῦ Μαΐου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου ἐπικρατοῦσι βροχαί, ἔνθα τῶν ὁποίων ἡ χώρα εἶνε καταπράσινος· ἀπὸ δὲ τοῦ Νοεμβρίου μέχρι Μαΐου, ἐφ' ὅσον διαρκεῖ τὸ θέρος ἐν τῇ μεσημβρινῇ ἡμισφαίρειῳ, ὁ καιρὸς εἶνε θερμὸς καὶ κατὰξηρος, ἐξ οὗ καὶ τὸ ἔδαφος πολλαχοῦ σχίζεται. Μονότονον πρασινοκίτρινον χρῶμα ἐπικρατεῖ πανταχοῦ, λίαν δυσάρεστος διαθέτον τὸν θεατὴν.

Ὅτε λοιπὸν ἐφθάσαμεν εἰς Καπστάδην, κατὰ Δεκέμβριον, ἐπεκράτει ἡ θερινὴ ξηρασία. Ἐσπέρας, λίαν ἀργά, εἰσῆλθομεν εἰς τὸν λιμένα, ἀφ' οὗ προηγουμένως μᾶς ἐπεσκέφθη ἡ λέμβος τοῦ λιμεναρχείου καὶ εὐρύσθη τὰ πάντα ἐν τάξει ἀνήγγειλε τὸ σύνθημα τοῖς Ἀγγλοῖς (all rights).

Ἡ Καπστάδῃ ἦτο ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Βάσκου δὲ Γάμο τὸ φυσικὸν γεωγραφικὸν ὁμητήριον τῶν πλεόντων πρὸς τὰς Ἰνδίας καὶ ἀργότερα πρὸς τὴν Αὐστραλίαν. Ἀκριβὲς διὰ τὸ ἔξοχόν τῆς γεωγραφικῆς θέσεως ἵδρυσαν ἐκεῖ οἱ Ὀλλανδοὶ τὴν Καπστάδην, ἥτις μέχρι τῆς ἐν ἔτει 1869 ἀποτελειώσεως τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ ἦτο ἐνταυτῇ εἰς τῶν σπουδαιοτάτων λιμένων τοῦ κόσμου. Ἡ ποιότης τοῦ λιμένος οὐδόλως ἀνταπεκρίνετο εἰς τὴν ἔκτακτον τῆς θέσεως σημασίαν. Ἡ Καπστάδῃ εἶχεν ἐλσεινὸν, εἰς τὰς τρικυμίας ἐκτεθειμένον ὄρμον. Μόλις δὲ ἐσχάτως, καὶ μάλιστα ἐπὶ κυβερνήτου τοῦ σὶρ Bartle Frere, προσέβησαν δραστηρίως εἰς τὴν μεταβολὴν τοῦ ὄρμου εἰς τεχνητὸν λιμένα, ὅπως περίπου συνέβη ἐν Τεργέστη καὶ ἐν Φιούμῃ.

Ὁ μεγαλοπρεπὴς ἡλεκτρικὸς φωτισμὸς τοῦ λιμένος ἐκπέμπει πρὸς τὸν κεκοπιακὸν θαλασσοπόρον τὸ πρῶτον (καλῶς ὄρισας), καὶ ἡμεῖς δὲ ἡσθάνθημεν τὴν εὐεργετικὴν ἐπιρροὴν τοῦ ἰσχυροῦ τούτου παράγοντος τοῦ πολιτισμοῦ, ὅτε τέλος πάντων τῇ 22ῃ Δεκεμβρίου 1883 ἐσπέρας ἡγκυροβολήσαμεν.

Οὕτω λοιπὸν εὐρισκόμεθα πάλιν ἐπὶ ἑδάφους τῆς μεσημβρινῆς Ἀφρικῆς, τοῦ σκοποῦ μακροχρονίων πόθων. Δὲν εἶχομεν ὅμως διέλθει μίαν ἡμέραν ἐν Καπστάδῃ, μάλιστα ὀλίγας ὥρας μετὰ τὴν ἀφίξίν μας κατενόησα ὅτι ἡ κατὰστασις εἶχε μεταβληθῇ ὁλοτελῶς ἀπὸ τοῦ 1879. Εἶχον μεταβῇ ἐκείσε μετὰ τὴν βεβαίαν ὑπόθεσιν, ὅτι καὶ ἐγὼ καὶ ἡ ἐπιχειρήσις μου θὰ ὑπεστηρίζοντο καὶ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως τοῦ Ἀκρωτηρίου καὶ ὑπὸ τῶν κατοίκων ὅχι μόνον ἡθικῶς, ἀλλὰ καὶ ὕλικῶς, τὴν δ' ὑπόθεσιν ταύτην εἶχον ὡς βάσιν τῶν προπαρασκευῶν μου ἐν τῇ πατρί-

δι· οὐδόλως δ' ἠδυνάμην νὰ πιστεύσω ὅτι θὰ ὑπέφερον πολὺ δι' ἑλλειψίν μεγάλην χρηματικῶν μέσων. Ὅτε ἐν ἔτει 1879 ἐγκατέλιπον τὴν μεσημβρινὴν Ἀφρικὴν, πάντες ἐκεῖ εἶχον δεῖξει ζωηρότατον ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῆς ἐπιχειρήσεώς μου, τὸ ὅποιον ἐν μέρει ὤφειλον εἰς τὰς μικρὰς μου ἐρεῦνας ὡς καὶ εἰς τὰς δημοσίας καὶ ἰδιωτικὰς μου ομιλίαις περὶ τῶν αὐτοχθόνων. Τότε διοικητὴς ἐν τῇ πολιτείᾳ τοῦ Ἀκρωτηρίου ἦτο ὁ εὐγενὴς πολιτικὸς σὶρ Bartle Frere, ὅστις τοσοῦτον εἰργάσθη ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης ἐν ταῖς Ἰνδίαις καὶ ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἀφρικῇ, διὸ μ' ἐνεθάρρυνε νὰ ἐπανεέλθω καὶ νὰ ἐξακολουθήσω τὰ ἀρξάμενον ἔργον. Τῇ δὲ 5ῃ Αὐγούστου 1879, ὅτε ἐγκατέλιπον τὴν Καπστάδην, ὁ κ. Βράουν ἐπρότεινε εἰς τὸ κοινοβούλιον νὰ ἐκασφαλίσωσι πρὸς τῆς ἀναχωρήσεώς μου τὰς ὑπηρεσίας μου πρὸς ἐξερευνᾶν τῶν περὶ τὸ Ἀκρωτήριο χωρῶν. Διὰ δὲ τὴν εὐνοίαν, τὴν ὁποίαν μοι ἔδειξαν ὅλοι αἱ τάξεις τῶν κατοίκων καὶ τὰ μέλη τοῦ κοινοβουλίου, δὲν ὑπῆρχεν ἀμφιβολία περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς προτάσεως ταύτης, ἡ κυβερνήσις ὁμῶς ἀνέβαλε τὸ πρᾶγμα μέχρι τῆς ἐπανόδου μου. Ἐδικαιούμην λοιπὸν νὰ πιστεύω ὅτι πάντες ἐκεῖ μ' ἐθεώρουν ὡς κατὰλλήλῃ νὰ ἐξυπηρετήσω τὰ συμφέροντά των καὶ ὅτι, ἂν ἐπανηρχέμην, θὰ εὐρίσκον τὴν πατήγωνστον ἀγγλικὴν μεγαλοδωρίαν. Ἡ ἰδέα αὕτη οὐδέποτε μ' ἐγκατέλιπον ἐν Εὐρώπῃ, ὅτε νύκτας ὅλας ἡγρόνουν διὰ νὰ ἐξέσω τὰ εἰς τὴν ἐκδρομὴν ἀναγκαῖα μέσα· ἡ αὐτὴ δ' ἰδέα μ' ἔκαμε ν' ἀρκεσθῶ εἰς ὅσα εἶχον παρασκευασθῇ ἐν τῇ πατρίδι, καὶ νὰ μὴ συναγάγω μεγαλειότερον χρηματικὸν ποσόν.

Φθάς λοιπόν τῃς Καπστάδην παρεκάλει ν' ἀρεθῶσιν ἐλεύθερα τελωνειακῶν τελῶν ὅσα ἔφερον μαζί μου πράγματα, ὅπως καὶ νὰ μοι χορηγηθῇ ἡ δωρεὰν μεταφορά διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, καὶ ἡθικὴ τις ὑποστήριξις ἐκ μέρους τῆς κυβερνήσεως. Ἡλπίζον δὲ χρηματικὴν ἀρωγὴν ἐκ μέρους τῆς φιλοσοφικῆς ἐταιρείας καὶ τοῦ Μουσείου τῆς μεσημβρινῆς Ἀφρικῆς. Ἀντὶ δὲ τούτων ὑπισχνούμην τὰ ἐξῆς ὑπεχρεούμην, πρὶν ἀναχωρήσω διὰ τὸ ἐξωτερικόν, νὰ διατρέξω καὶ ἐξετάσω τὴν χώραν τοῦ Ἀκρωτηρίου ἀπὸ τῶν βορειοδυτικῶν πρὸς τὰ μεσημβριονατολικά, ἥτοι ἀπὸ τῶν ἐν Σπριγκμποφονταῖν μεταλλείων χαλκοῦ μέχρι τοῦ Ἀνατολικοῦ Λονδίνου, ἰδίως δὲ ὑπὸ ἔποψιν ἐθνολογικὴν, βοτανικὴν καὶ γεωλογικὴν, ἀναπτύσσων συγχρόνως καὶ τὰς σχέσεις τῆς χώρας ὑπὸ τὰς ἐπόψεις ταύτας πρὸς τὴν ἐγγύριαν βιομηχανίαν διὰ δημοσίων διατάξεων ἐν ταῖς πρωτεύουσιν τῶν ἐπαρχιῶν.

Διὰ τῶν εἰσοδημάτων τῶν διαλέξεών μου τούτων ἡλπίζον νὰ εὕρω τὰ ἀναγκαῖα χρήματα διὰ τὴν εἰς τὸ ἐσωτερικόν ἐκδρομὴν μου, συγχρόνως δὲ θὰ ἐσπούδαζον ἀκριβῶς σπουδαῖα τινὰ ἐπιστημονικὰ ζητήματα τῆς χώρας τοῦ Ἀκρωτηρίου καὶ θὰ συνῆγον πλῆθος πραγμάτων διὰ τὰ μουσεῖα καὶ τὰς σχολὰς τῆς πατρίδος. Περαιτέρω δ' ὑπισχνούμην νὰ δώσω εἰς τὴν φιλοσοφικὴν ἐταιρίαν τῆς Καπστάδης τὸ ἡμῖν τῶν ἐπιστημονικῶν μου συλλογῶν διὰ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ μουσεῖα.

«Αν τῷ 1879 ἔκαμνον παρομοίως προτάσεις, θὰ ἐγίνοντο μετὰ χάρις ἀποδεκταί. Πρὸς μεγάλην μου ὀλῶς λύπην εἶδον ὅτι τὰ πράγματα εἶχον ἀλλάξει ἐντελῶς· ὁ σὶρ Bartle Frere ἐκεῖτο κλινήρης ἐν Ἀγγλίᾳ, διοικητὴς δ' εἶχε γίνῃ ὁ σὶρ Ἡρακλῆς Ροβινσὼν, τὴν δ' ἐξουσίαν εἶχον καταλάβει τῆς ἀντιθέτου μερίδος ἄνδρες. Ἡ κυβέρνησις δ' αὕτη δὲν ἐθεώρησεν ὑποχρεωτικὰς δι' αὐτὴν τὰς ὑποσχέσεις τοῦ σὶρ Bartle Frere, ἀπειποιήθη πᾶσαν βοήθειαν καὶ δὲν ἐπέτρεψε τὴν ἀνευ τέλους παραλαβὴν τῶν σκευῶν μου. Ἐξήτει λοιπὸν 3000 φλωρίνια ὡς τελωνιακὸν δασμὸν λόγῳ ἀνάγκης οἰκονομῶν, διότι ἀπὸ τῆς ἐκεῖθεν ἀναχωρήσεώς μου εἶχεν ἐπέλθει εἰς τὴν χώραν μεγάλη ἐμπορικὴ κρίσις. Ἀφορία τῆς γῆς, νόσοι τῶν ζώων, τῆς κυριωτάτης ἐξαγωγῆς τοῦ Ἀκρωτηρίου, ἔκπτωσις τῆς ἀξίας τῶν κατ' ἔτος ἐξαγομένων ἀδαμάντων διὰ 75—100 ἑκατομμυρίων βράχων, ἡ κατὰ τὰ τέσσαρα πέμπτα ὑποτίμησις τῶν πετρῶν στρουθοκαμήλων, τῶν ὁποίων ἐγίνετο μεγάλη ἐξαγωγή, καὶ καθ' ὅλου γενική τις ἀποθάρρυνσις εἶχε καταβάλει τὸσον πολὺ τὴν χώραν τοῦ Ἀκρωτηρίου, ὥστε δὲν ἐτόλμησα νὰ ἐπικαλεσθῶ δημοσίᾳ τὴν ἀρωγὴν τῶν φίλων μου, ἀν καὶ ὁ τύπος με ὑπεδέχθη φιλοφρονέστατα καὶ ἐδίδεε ζωηρὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν αὐστρουγγρικὴν ταύτην ἐπιστημονικὴν ἐκστρατείαν.

Ἐν τῇ δυτικομεσημβρινῇ ἄκρᾳ τῆς πόλεως ἐμφυκίασα μονόροφον οἰκίαν δι' 90 φλωρίνια κατὰ μῆνα. Ἀφοῦ δὲ παρέλαβον ἐκ τοῦ τελωνείου χάρις εἰς τὴν ἐγγύησιν τοῦ Ἀγγλοῦ ἐμποροῦ κ. Μούριων τὰναγκαιότατα σκεύη μου καὶ τινα ἐπιστημονικὰ ἐργαλεῖα, ἐπεχειρήσαμεν νὰ ἐρευνήσωμεν ἐπιστημονικῶς τὰ περίχωρα τῆς Καπσάδας ἐφ' ὅσον διήκουν αἱ πρὸς τὴν κυβέρνησιν, καὶ ἰδίως πρὸς τὸ τελωνειακὸν τμήμα, διαπραγματεύσεις. Ὅτε ὅμως αἱ διαπραγματεύσεις αὐταὶ ἀπεδείχθησαν ἀκαρποί, ἀπὴν θύνα διὰ τοῦ προέδρου τῆς αὐστρουγγρικῆς ἐταιρίας τῆς ἐξαγωγῆς κ. Φραγκίσκου Γουλιέλμου παρὰκλήσιν πρὸς τοὺς ἐν τῇ πατρίδι εὐγενεῖς φίλους μου νὰ μοι συνδράμωσιν ἐν τῇ ἀπροόπτῳ ταύτῃ στενοχωρίᾳ.

Μετὰ τρεῖς ἐβδομάδας, πολὺ πρότερον ἢ ὅτε προσεδόκουν, ἦλθεν ἡ τηλεγραφικὴ ἀγγελία βοηθείας ἐκ τῆς πατρίδος.

Ἡ πρώτη αὕτη ἀγγελία συνδέεται μὲ ἐνδιαφέρον τι ἐπεισόδιον. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἶχομεν ἐρευνήσει ἔλη τινα· ἡ ἡμέρα ἦτο θυελλώδης, σφοδρὸς ἀνατολικομεσημβρινὸς ἀνεμὸς μᾶς εἶχεν ἀναγκάσει νὰ ἐπιστρέψωμεν ὀλίγον ἐνωρὶς οἴκαδ. Οἱ ὑπηρεταί μου ἐκοιμῶντο ἐκτὸς δῦο, οἵτινες ἔμεναν μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ μαγειρείῳ τῷ καὶ ἐστιατορίῳ. Ἐκαθὴ μεθ' αὐτῶν περὶ στανιδωτῶν τε κιβώτιον, τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευεν ὡς τράπεζα καὶ ὠμιλοῦμεν περὶ τῆς οἰκτραφικῆς καταστάσεως. Αἶφνης ἐκρούσθη ἡ θύρα. Ἐπίσκεψις ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ; Ἐλάβον τὸ φῶς καὶ ἐπροχώρησα πρὸς τὴν θύραν· τότε ἡ σύζυγός μου ἐφώνησεν· «Αἰμίλιε, ἴσω; εἶνε τηλεγράφημα ἐξ Εὐρώπης· τὴν δὲ το ἐνεθυμήθην.» Ἀνοίγω, ἀρπάζω ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ μικροῦ διανομέως τὸ τηλεγράφημα, ἀ-

νοίγω καὶ ἀναγινώσκω γεγωνυῖα τῇ φωνῇ «Ἐκ τοῦ λόρδου Δέρβυ ἐν Λονδίνῳ. Οἱ δύο ὑπηρεταί μου ἀνεπλήθησαν καὶ μ' ἔχασκον. «Ἰατρός,» λέγει ὁ εἰς «ἦλθεν ἡ βοήθεια.» Ἀκούω βήματα καταβαίνοντος τὴν κλίμακα καὶ ἀναγινώσκω περαιτέρω, ἀλλ' εὐρίσκουμαι ἐν μεγίστῃ ταραχῇ καὶ συγκινήσει. «Ἄν εἶνε δυνατόν» ἐλεγε τὸ τηλεγράφημα, ἀνάμετε ἐξαίρουν διὰ τὸν ἱατρὸν Χολοῦδον καὶ ἀφήτατε τὰ πράγματά του ἐλευθέρᾳ τελωνιακοῦ δασμοῦ. Ὁ σὶρ Ἰωσήφ Hooker τὸ συνιστᾷ θερμότατα.» Τί χαρὰ! Ὁ ἐπὶ τῶν ἀποικιῶν ὑπουργὸς τῆς Ἀγγλίας ἐπεμβαίνει ὑπὲρ ἡμῶν! Ἀλλὰ τοιαύτη τις ἐπέμβασις θὰ εὖρη ἂν γένοιτο παρὰ τῇ ὑπευθύνῳ κυβερνήσει; Ἐνῶ ταῦτα σκέπτομαι, ἀκούεται πάλιν ἡ φωνὴ τοῦ διανομέως. Τοῦτο μ' ἔκαμνε νὰ συνέλθω· βλέπω τὴν διεύθυνσιν τοῦ τηλεγραφήματος· διηυθύνετο πρὸς τὸν κύριον διοικητὴν. Τότε ἐνόησα τί τρέχει. Ὁ διανομὸς εἶχε δύο τηλεγραφήματα, ἐν διὰ τὸν διοικητὴν καὶ ἄλλο δι' ἐμὲ, ἀμφοτέρω συγχρόνως ἀφιχθέντα τὸ μὲν ἐκ Λονδίνου, τὸ δὲ ἐκ Βιέννης. Ἐν τῷ σκότειν δὲν ᾔδυνατο ν' ἀναγνώσῃ τὰς ἐπιγραφὰς καὶ μοι εἶχε δώσει τὸ ξένον τηλεγράφημα. Ἡ φωνὴ ἀτηλεγράφημα ἐξ Εὐρώπης! τὸσον μὲ εἶχε συγκινήσει, ὥστε οὕτε ἀνέγνω τὴν ἐπιγραφὴν καὶ οὕτως ἔμαθον περὶ τῆς ἐνεργουμένης μοι βοηθείας. Τὸ δ' ἐκ Βιέννης τηλεγράφημα ἔλεγεν, «ἔσχηματίσθη κοιμιτᾶτον ἀρωγῆς καὶ ἐργάζεται δραστηρίως!» Ἦσαν λέξεις τοῦ φίλου μου κ. Γουλιέλμου. Ποῖον γόητρον ἐξήσκησαν αἱ λέξεις αὗται!

Ἐκαθήσαμεν καὶ συνεζητοῦμεν. Αἱ πολυσήμενοι αὗται ἐπτὰ λέξεις ἀνελύοντο, ἐτίθεντο εἰς σχέσιν πρὸς τὸ ἐκ Λονδίνου τηλεγράφημα καὶ ἔχαιρετίζοντο ὡς διπλὴ ἀρωγὴ. Πρὸς πανηγυρισμὸν τῆς ἐσπέρας ἐπίομεν καφεῖν. Ἀργὰ ἀπεσπύθημεν πρὸς ὕπνον ἐυλογοῦντες ἐγκαρδίως τὸν μακρὸν βορρᾶν, τὴν γλυκεῖαν πατρίδα τὴν σπεύσασαν εἰς βοήθειαν ἐν τῇ ἀνάγκῃ.

Ταχέως ἐπραγματοποιήθη ἡ ἀρωγὴ αὕτη, διότι τὴν ἐπαύριον ἤδη ἐλάβομεν τὴν πρώτην τηλεγραφικὴν ἐπιταγὴν ἐκ 250 ἀγγλικῶν λιρῶν, μετ' ὀλίγον δὲ δευτέραν τοιαύτην καὶ μετὰ τινας ἐβδομάδας τρίτην, ἐνῶ ἡ τοῦ λόρδου Δέρβυ μεσιτεία οὐδὲν εἶχεν ἐπιτύχει, ἀλλ' ἐπλήρωσα ὑπερβολικὰ τελωνειακὰ τέλη. Ἡ κυβέρνησις τοῦ Ἀκρωτηρίου ἐφρόνει ὅτι ἀνευ ἀδείας τοῦ κοινοβουλίου δὲν ᾔδυνατο ν' ἀφίγη δασμούς· τοῦτο θὰ ἦτο παράνομον! Μάτην ἐπεκαλέσθη τὰς κατὰ τὸ 1879 δοθεῖσάς μοι ὑποσχέσεις, οὐδὲν ὠφέλησε! Τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον μοι ἐπετράπη, εἶνε νὰ λάβω προσωρινῶς ἐκ τοῦ τελωνείου τὰ κιβώτια, τὰ περιέχοντα τὰναγκαιότατα ἐνδύματα καὶ σκεύη καὶ τινα ἐργαλεῖα ἐπιστημονικὰ μὲ τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι θὰ πληρώσω ἐν καιρῷ τὸν δι' αὐτὰ ὀφειλόμενον δασμὸν. Οἱ τελωνειακοὶ ὑπάλληλοι, ὅτε ἀργότερα ἐπεσκέψθησαν τὴν ἐλθεσίν μου. «Μᾶς συγχωρεῖτε,» ἐλεγον, «διότι ἡναγκάσθημεν νὰ σᾶς ζητήσωμεν τὸν δασμὸν.» Ἀλλὰ τί ἐπταῖον οὗτοι, οἱ ὁποῖοι ἐξεπλήρουν τὸ καθήκον των; (ἀκολουθεῖ)